

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ВИХОВАТЕЛІВ І ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Стеценко Ірина Борисівна

науковий співробітник Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій та систем Національної академії наук України та Міністерства освіти і науки України, м. Київ, irina.altair@gmail.com.

Анотація. У статті проаналізовано різні способи і джерела дистанційної неперервної освіти (соцмережі — Google+, FaceBook, Pinterest; педагогічна преса; блоги, мультимедійні статті, електронні бібліотеки, форуми), акцентовано увагу на перевагах і недоліках кожної форми отримання неперервної освіти.

Ключові слова: неперервна освіта, дистанційна освіта, соцмережі, мультимедійна інформація, електронні бібліотеки, блог, форум.

У нашому суспільстві все змінюється дуже швидко і часто ми не можемо заздалегідь передбачити зміни, до яких потрібно готуватися самим, а педагогам ще й потрібно вносити певні зміни в освітній процес. Знання, що ми здобули, швидко застарівають, а технології надто швидко змінюються: сьогодні, «навіть щоб стояти на місці, треба дуже стрімко бігти» (за Льюїсом Керролом «Аліса у Країні Чудес»). Як встигнути за всіма змінами? Як не відстати у знаннях від вихованців? Як тримати якість освіти на належному рівні? Як зробити освітній процес сучасним, гнучким, цікавим і для учнів, і для педагога?

Потрібно безперервно навчатися все життя, а це краще робити дистанційно: адже саме така освіта дає змогу навчатися, не відходячи від робочого місця, отримувати відповіді на запитання тоді, коли це потрібно. Адже очні форми навчання, як правило, відбуваються раз на кілька років, а це робить навчання дискретним: педагог втрачає можливість постійно дізнаватися про нові технології, нові методики, шляхи вирішення його нагальних питань, стежити, як вони впроваджуються колегами, звіряти напрями власної роботи з роботою колег, за необхідності вчасно робити поправки. Так втрачається і зв'язок науки з практикою, а він має бути неперервним обов'язково, адже науковці і педагоги мають діяти в унісон, ралитися і перевіряти напрями своєї роботи, відстежувати новинки, нові впровадження, вчасно помічати помилки і виправляти їх, бачити найвдаліші моменти власної роботи й інтенсивно розвивати саме ці напрями, вибудовувати стратегію розвитку власної роботи. Отже, і для науковців, і для практиків дистанційне навчання стає необхідною умовою професійного розвитку, удосконалення своєї діяльності, правильного вибору напрямку подальшої діяльності.

Проаналізуємо джерела дистанційної освіти, які доступні всім і дають змогу не тільки отримувати інформацію, а й спілкуватися, ділитися своїм досвідом з іншими і швидко отримувати зворотний зв'язок. Ці джерела доступні і науковцям, і практикам, тож усі бажаючі можуть створити або простежити ланцюжок між наукою і практикою, одразу спробувати втілити у життя новітні розробки науковців, співпрацювати з ними.

Важливою особливістю джерел дистанційної освіти, поданих нижче, є те, що жодне з них не є абсолю-

том: потрібно аналізувати інформацію, що подається, перевіряти на надійність, думати, яким джерелам варто довіряти, а яким — ні, але величезний спектр різних відомостей — хороша винагорода для всіх користувачів наданих джерел.

Соціальні мережі Google+, FaceBook та інші. Це велика скарбничка різноманітних матеріалів зі всього світу різної якості, тому потрібно ставитися критично до інформації, що публікується, вибирати, адаптувати до власних потреб. Соціальні мережі також надають можливість неформального спілкування, обговорення важливих освітніх питань, пошуку однодумців. Переваги такої форми отримання знань — можливість і себе показати, і на досвід інших подивитись, отримати багато цікавих ідей, обговорити отриману інформацію з колегами, познайомитись, знайти однодумців, інтегрувати знання колег і науковців.

Саме соцмережі дають змогу за мінімум часу дізнатися про нові напрями в освіті, досвід колег, запитувати й отримувати відповіді, шукати нові контакти, стежити за семінарами, конференціями та іншими очними і заочними заходами, де спілкуються освітяни.

Групи у соціальних мережах Google+, FaceBook та інших. Це збірники ідей, досвіду педагогів різних країн, публікації, які допомагають зрозуміти основні напрями розвитку й акценти в освіті. У групах не завжди публікуються авторські матеріали, багато груп є обміном цікавими посиланнями з різноманітних Інтернет-ресурсів (хто що знайде), далеко не завжди всі учасники групи дотримуються авторського права, іноді публікації у групах нагадують тези, не завжди ретельно вивіряються і вичитуються.

Для педагогів дошкільної і початкової освіти ми б виділили такі групи — «Методична скарбничка для вихователя дитячого садка» (FaceBook), «Современный детский сад» (FaceBook), «Джміль — живопис, музика, література дітям» (FaceBook та Google+), «Я — учитель початкової школи» (FaceBook), «Альтернативна школа» (FaceBook), «Педагогический клуб селевого взаимодействия» (Google+), «Візуалізація: зробимо урок яскравішим, цікавішим» (Google+), «Медіаресурси і діти» (FaceBook). Іноді групи з однаковою назвою створюються у кількох соціальних мережах: так можна досягти більшого охопту користувачів і різноманіття думок.

Групи у різних соцмережах суттєво відрізняються:

- аудиторією (у FaceBook, як правило, кількість учасників набагато ширша, ніж у Google+);
- способами запрошення учасників до групи;
- поданням інформації (у FaceBook у кожній групі є тільки одна стрічка новин, де немає можливості структурувати інформацію, частково новини можна класифікувати тегами, але ними не завжди зручно користуватися і вони не завжди працюють якісно);
- активністю учасників (одна й та сама група може мати різний рівень активності учасників).

На відміну від профілів у соціальних мережах групи формуються за інтересами і тому можуть бути цікавим спілкуванням з колегами. Сформуванню аудиторію кожний може і у своєму профілі, але до цього потрібно докладати більше зусиль: зазвичай, адміністратори груп це роблять за нас.

Соціальна мережа Pinterest. Ця мережа дає змогу надавати інформацію у доступному вигляді, зручно її систематизувати, розуміти людям з різних країн. Часто ми занотуємо інформацію на стікерах і приклеюємо їх на зручних для нас місцях (дошках, екрані комп'ютера, стінах, холодильнику тощо). Але коли таких нотаток збирається багато, дуже важко не розгубитися і швидко знайти потрібну (та й загубитися нотатка може — відклеїтися, наприклад). Тож цілком ймовірно, що ви досягнете не упорядкування інформації, а створите її хаос.

Pinterest надає змогу використовувати звичну і зручну для нас форму нотаток: робить наші нотатки (Піни — Pin) яскравими (до кожної нотатки можна надати зображення або відеофрагмент), дає змогу організувати тематичні дошки і розміщувати на них Піни.

Кожний Пін зберігає інформацію про сайт, на якому можна знайти докладнішу інформацію, короткий коментар власника щодо знайденої інформації, коментарі інших Пінерів (користувачів мережею), інформацію про те, як інші Пінери розповсюджують ваш Пін тощо. Головне, що мережа дає змогу зберігати джерело інформації (якщо ми знаємо його), автора, його ідею, тож таке розповсюдження є поширенням і перетворенням, а не плагіатом.

Пін про одну й ту ж інформацію можна прикріпити до різних дошок, децо по-різному його подавши (наприклад, змінивши картинку, напис-коментар тощо). Також ми можемо розглядати Піни інших користувачів і прикріплювати їх до власних дошок (ми завжди за потреби зможемо встановити власника Піна).

Відмет Pinterest можна поставити на будь-який електронний ресурс: можна створити віджет на всю стрічку Пінів або окремі віджети для кожної дошки.

Pinterest — це:

- яскраве, дотепне, наочне подання інформації;
- швидке розповсюдження інформації одразу у різних напрямках;
- інтуїтивно зрозуміле подання інформації;
- розповсюдження інформації у різних мережах (FaceBook, Twitter, Google+) і різних ресурсах (сайтах, блогах тощо);
- цікава ненав'язлива реклама;
- швидке створення тематичних добірок;
- можливість розставити акценти у матеріалах або по-різному розставити акценти в одному й тому ж матеріалі;
- зручна систематизація інформації;

- можливість подавати одну й ту ж інформацію у різних місцях різними способами;
- можливість по-різному систематизувати інформацію, у тому числі і на блозі, показати її читачеві з різних точок зору, використовувати інформацію різними способами.

Pinterest можна використовувати

- як одну із зручних форм подання інформації,
- для зберігання нотаток з картинками,
- як тематичний каталог сайтів,
- для цільового розповсюдження інформації у різних мережах,
- опублікування перебігу і результатів проектної діяльності,
- як тематичний каталог фотографій і картин.

А також для

- *дистанційного навчання* — педагог на дошці кожної людини, що навчається, публікує Пін-завдання; учень виконує завдання і публікує відповідь (статтю, реферат тощо) на своєму Інтернет-ресурсі (розміщує Пін-відповідь), або знаходить відповідні посилання в Інтернеті і публікує Піни (або створює нову дошку), або публікує серію фотографій з підписами (один Пін — одна фотографія) тощо);
- *компактного розміщення матеріалів* за темою або до певного заняття (для себе або для своїх учнів, або для колег);
- *розповсюдження об'яв* — у коментарях одразу можна побачити, хто прочитав, як відреагував тощо);
- *впорядкування інформації* — можна впорядковувати власну інформацію, а можна давати завдання учням (зібрати і впорядкувати інформацію до певної теми або впорядкувати вже знайдену інформацію за певним принципом).

Отже, величезною перевагою соцмереж є швидкість отримання інформації, її постійний потік, кожний має змогу мати оперативну інформацію, так само швидко публікувати свою. Але ці переваги є й недоліками: у соцмережах дуже потужний потік інформації, яку непросто аналізувати, вибирати потрібне (важко відстежити всю потрібну інформацію і не пропустити важливі новини), складно привернути максимум уваги інших користувачів до своєї інформації. Треба враховувати й те, що не вся аудиторія є активною: багато користувачів перевіряє інформацію не щодня, не уважно аналізує свою стрічку новин.

Педагогічна преса. Ретельно відібрані фахівцями, вивірені, редаговані, адаптовані, викладені зрозумілою педагогам мовою матеріали про сучасні тенденції в освіті, напрями розвитку, технології та прийоми роботи з дітьми, досвід колег тощо. Одразу і теорія, і практика, яка її підкріплює.

Колективи видань піклуються про дотримання авторських прав і видання, і авторів, тому у таких виданнях менша ймовірність плагіату, хоч сьогодні потужність і щільність потоку інформації з різних джерел робить дуже важкою перевірку авторства статті або окремих її частин.

Перевагу, на наш погляд, варто надавати комплектам видань, у такому випадку буде наступність у поданні інформації, виникне менше протиріч під час зіставлення інформації з різних видань. Одним із прикладів може бути лінійка журналів: «*Дошкільне виховання*» розставляє акценти, розповідає про напря-

ми розвитку, пояснює складні місця, радить, як краще діяти, наводить приклади вдалого впровадження новітніх педагогічних розробок; «Палітра педагога» публікує матеріали на допомогу педагогу — конспекти занять, ігри, вправи, сценарії свят та розваг тощо; «Джміль» друкує матеріали для роботи з дітьми, які можна побачити на папері й у електронному вигляді (електронні додатки до статей).

Веб-форуми — це можливість одночасно й отримати інформацію (оперативну відповідь на нагальне запитання, побачити розв'язання проблеми), і поспілкуватися. Форуми мають на меті обговорення певної проблеми (як правило, не дуже вузької, але й не дуже широкої). Вони відкриваються на сайтах, обов'язково задається тема. Усі репліки на форумі (короткі висловлювання) мають обов'язково стосуватися даної теми. Модератори й адміністратори форуму стежать за тим, щоб висловлювання стосувалися заданої теми, були коректними, відповіді та побажання не були зневажливими для інших.

На форумах можливе застосування гнучкого розмежування доступу до повідомлень. Так, на одних форумах читання й створення нових повідомлень доступні будь-яким випадковим відвідувачам (гостям), на інших — необхідна попередня реєстрація (найпоширеніший варіант). Такі форуми називають відкритими. Застосовується й змішаний варіант — коли окремі теми можуть бути доступні всім відвідувачам, а інші — тільки зареєстрованим учасникам. Існують закриті форуми, доступ до яких визначається персонально для кожного учасника адміністраторами форуму. На практиці також нерідко зустрічається варіант, коли деякі розділи форуму загальнодоступні, а інша частина доступна тільки вузькому колу учасників.

Більшість форумів має систему особистих повідомлень, що дозволяє зареєстрованим користувачам спілкуватися індивідуально, аналогічно електронній пошті.

За методом формування набору тем форуми бувають із динамічним списком тем (у таких форумах прості учасники можуть створювати нову тему в рамках тематики форуму) і з постійним списком тем.

Форум відрізняється від чата поділом обговорюваних тем і можливістю спілкування не в реальному часі. Це сприяє більш серйозним обговоренням, оскільки надає відповідаючим більше часу на обмірковування відповіді. Форуми часто використовуються для різного роду консультацій, у роботі служб технічної підтримки.

Зазвичай, читати всі репліки форуму можуть всі бажачі, а для активної участі у форумі необхідно зареєструватися (внести короткі відомості про себе, адресу власної поштової скриньки тощо). Але в принципі учасниками форуму можуть стати всі бажачі. Головне — інтерес до теми форуму, бажання взяти участь в обговоренні, не боятися висловлювати власну думку широкому загалу, спокійно ставитися до критики.

Тема форуму відкривається або на певний заздалегідь визначений час, або закривається модератором, коли він вважає, що цікавість до обговорення теми згасає, або тема вичерпала себе.

Часто форум відкривається напередодні або після завершення певної події, щоб глядачі й учасники події мали змогу обговорити її, висловити зауваження та свої враження. Так темою форуму може стати обговорення

результатів Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти, громадське обговорення будь-якого важливого документа, обговорення і висвітлення власного досвіду з проведення нестандартних семінарів-практикумів для батьків тощо.

Великою перевагою форуму є те, що саме тут можна знайти різні погляди, різні думки і поради з певної проблеми. Це допоможе не заціклюватися на власному досвіді; ширше поглянути на проблему; побачити вузькі місця у її вирішенні, про які раніше навіть і гадки не мали; побачити, як цю проблему розв'язували інші; побачити і повчитися на помилках інших тощо. Це дозволить розглянути певне питання з усіх боків, звернути увагу на певні нестиковки, побачити, як інші люди ставляться до ваших рекомендацій. Отже, форум можна розглядати як збірку різних поглядів на проблему, додатковий матеріал для її аналізу, а от робити висновки і діяти — ваше завдання.

Блоги — це особливі сторінки в Інтернеті, де є можливість ближче познайомитися з людиною, її діяльністю, знайти цікаву особистість, людину з нестандартним поглядом на близьку для вас тему, дізнатися про погляд певної людини на освітянську подію, про новини чи заходи організації тощо.

Зазвичай, на блогах публікують невеликі яскраві статті, тема яких може, на погляд власника блогу, зацікавити багатьох, спонукати висловити свої враження, запитати, можливо, щось порадити тощо. Тобто автор блогу чекає зворотної реакції людей, що завітали на блог. На репліки і запитання автор блогу обов'язково відповідає, подає свою репліку тим самим уточнюючи зміст основної статті. Отже, ми маємо можливість спільно обговорити певну цікаву тему.

Періодично на блогах з'являються нові статті, виникають інші теми для обговорення. Якщо на блозі стабільно публікуються цікаві статті, на ньому з'являються постійні відвідувачі. Так у автора блогу формується своєрідний клуб, можливість постійно розповідати про важливі для себе події багатьом зацікавленим людям.

Переваги блогсу: оперативність; між автором і читачем немає посередників; немає обмеження сторінками, тому набагато ширші можливості проілюструвати статтю; на блозі можна розмістити те, що неможливо відобразити на паперових сторінках — відео, статті у форматі PDF, презентації тощо; сторінки блогу можуть читати одразу багато людей на багатьох мовах у різних куточках Землі.

Мультимедійні статті. Педагоги і батьки мають допомогти дошкільникам і молодшим школярам пізнавати світ цілісно, системно, щоб діти розуміли як все у ньому взаємопов'язано, взаємодіє. Різні джерела інформації можуть створити різну картину, допомогти дитині відкрити різні сторони одного і того ж явища або об'єкта. І тільки порівняння і взаємодоповнення інформації з різних джерел створить цілісну картину довкілля. Тож дитина має вчитися аналізувати інформацію, розрізняти об'єктивну і суб'єктивну інформацію, грамотно використовувати ту й іншу, перевіряти, наскільки вона надійна, критично ставитися до неї, використовувати її надалі для отримання нових знань.

Активізувати пізнавальний розвиток дитини, навчити її дивитися і бачити, слухати і чути, спостерігати і відчувати світ навколо, помічати всі зміни і

знаходити їх причини допоможуть *відкриті запитання* (запитання, на які немає і не може бути єдиної правильної відповіді), вони спонукають до міркування, висунування власних ідей, знаходження нестандартних шляхів розв'язування, аналізування і критичного ставлення до отриманих результатів.

Відображенням такої методики є мультимедійні статті — статті, які поєднують текст, графічну та звукову інформацію (бесіди з дітьми, відкриті запитання і завдання, пояснення для педагогів, літературний матеріал, графіки, схеми, твори живопису, презентації, відеоматеріали, звукові файли тощо). Завдяки цьому за матеріалом статті можна проводити повноцінні заняття, розгорнути проектну діяльність, показувати синтез мистецтв і міжпредметні зв'язки.

Цей тип статей виділено окремо, тому що допомагає отримати різноманітну інформацію і для професійного зростання, і для роботи з дітьми.

Електронні бібліотеки — аналог звичайних бібліотек в Інтернеті, часто у них зберігаються електронні варіанти книг з певної теми.

Наведемо кілька безкоштовних електронних бібліотек: педагогічна бібліотека — pedlib.ru; електронні освітні системи — educom.su; електронна бібліотека української літератури — www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html; бібліотека літератури з психології — psyberia.ru/work/biblio; психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психічної культури — psylib.kiev.ua; світ енциклопедій — www.encyclopedia.ru.

Електронні бібліотеки створюють люди в усьому світі. Вони дають змогу, не виходячи з дому, знаходити необхідну книжку й одразу ж нею користуватися. Щоправда, читати книгу в електронному вигляді не завжди зручно, але привичається — справа часу.

Незаперечною перевагою електронних бібліотек є можливість автоматичного пошуку, швидке орієнтування у змісті, можливість копіювати вибрані фрагменти і легко працювати з ними.

Часто електронні бібліотечні фонди допомагають поповнювати ентузіасти, які оцифровують друковані видання і надсилають організаторам електронних бібліотек, які розміщують їх на сайті для загального користування.

Під час оцифрування текстів, особливо великого обсягу, можливі помилки (опечатки, пропуск частини тексту або навіть сторінки тощо). Тож при користуванні електронними бібліотеками звертайте увагу на якість книг, перевіряйте сумнівні фрагменти. Пам'ятайте, що помилки можливі навіть у надрукованих на папері і ретельно вичитаних книгах, тож що й казати про електронні.

Безсумнівно: електронні бібліотеки економлять наш час, дуже зручні, доступні (особливо це стосується сільської місцевості, де у бібліотеках далеко не завжди можна знайти потрібну книжку), зберігають дерева, але іноді вони порушують авторські права і права видавництва, що зазначені на копірайт.

На захист електронних бібліотек скажемо: зазвичай, книги у них викладені у html-форматі (це формат сторінок сайтів), яким можна користуватися тільки on-line, можливості для роздрукування частини або всієї книги також обмежені. Тому насправді є й певні незручності у використанні книг в електронних бібліотеках, а, отже, електронні книги не замінять повністю друкова-

ні. Часто їх використовують для швидкого ознайомлення, а потім купляють друковані книжки.

Дуже часто в електронних бібліотеках можна знайти книги, що давно не перевидувалися (особливо це стосується наукової і професійної літератури). У такому випадку електронна бібліотека є для багатьох людей чи не єдиною можливістю прочитати певну книгу.

І ще ми розділяємо занепокоєння багатьох митців і науковців тим, що зараз мало читають, попит на друковані книжки різко впав порівняно з минулим століттям. Тож якщо люди читають електронні книги, то нехай читають хоч щось, адже можливо на друковане видання вони не звернули б уваги. Нехай електронні бібліотеки стануть ще одним з важливих джерел знань ХХІ ст.

Отже, джерел багато, по суті більшість з них є своєрідними накопичувачами інформації для самоосвіти, усі вони взаємодоповнюють одне одного, є сходинками неформальної освіти, можуть бути однією з обов'язкових складових постійного підвищення кваліфікації педагогів та й науковців також. Як кожний педагог використає кожне з них залежить тільки від самої людини, адже у сучасній освіті особистісно орієнтований та індивідуальний підхід має діяти і для дитини, і для педагога. Тільки у такому випадку розвиток освіти може бути гармонійним.

Кожна форма отримання неперервної освіти — очна і заочна — має певні переваги й недоліки, тому кожний педагог має знайти баланс між цими формами навчання.

* * *

Стеценко І. Б. Использование Интернет-ресурсов для непрерывного образования воспитателей и учителей начальных классов

Аннотация. В статье проанализированы различные способы и источники дистанционного непрерывного образования (соцсети — Google+, FaceBook, Pinterest, педагогическая пресса; блоги, мультимедийные статьи, электронные библиотеки, форумы), акцентировано внимание на преимуществах и недостатках каждой формы получения непрерывного образования.

Ключевые слова: непрерывное образование, дистанционное образование, соцсети, мультимедийная информация, электронные библиотеки, блог, форум.

* * *

Stetsenko Irina. Internet-resources for continuing education teachers and primary school teachers

Abstract. The article analyzes the various methods and remote sources of continuing education (social network — Google+, FaceBook, Pinterest; educational media; blogs; media articles; digital libraries; forums) are reconsidered, accentuate their advantages and disadvantages of each form of continuing education.

Keywords: continuing education, distance education, social networks, multimedia information, electronic library, blog, forum.

Література

1. Гриценко В. И. Информационно-коммуникационные технологии в рамках программ ЮНЕСКО. — К.: ВД «Академперіодика» НАН України, 2010. — 26 с.
2. Гриценко В. И. Фундаментальные проблемы е-обучения. — К.: ВД «Академперіодика» НАН України, 2008. — 38 с.
3. Хангельдиева И. Г. О понятии «информационная культура» // Информационная культура личности: прошлое, настоящее, будущее: Междунар. науч. конф., Краснодар — Новороссийск, 23-25 сент. 1993 г.: Тезисов. докл. — Краснодар 1993. — С. 2.